

ОЦІНКА КОЛОРИСТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ЛАНДШАФТУ

Наведені основні етапи та методи оцінки колористичних особливостей ландшафту, а також результати дослідження колориту території ВП НУБіП України «Мукачівський аграрний коледж».

Ключові слова: колористика ландшафту, оцінка колористичного середовища, носії кольору.

Постановка проблеми. Феномен сприйняття кольору і особливості його взаємодії з організмом людини завжди цікавили людей. Колір наявний майже у всьому, тому справедливо, що він впливає на стан людини. Цей вплив спостерігається не тільки у фізіологічних процесах та емоціях, а й пізнавальних процесах, мисленні, він може перешкоджати або сприяти процесам мислення [3, 6, 7]. Знання про вплив кольору можуть допомогти у формуванні сприятливого середовища для життєдіяльності людини, створенні комфортних умов для роботи, відпочинку, навчання. Будь-які предмети, що зустрічаються в навколишньому середовищі людини мають певне забарвлення і є так званими носіями кольору, які й формують колорит того чи іншого середовища [1]. Використання впливу кольору в ландшафтному дизайні є дуже перспективним напрямом, який дозволить використовувати колористику для формування комфортного середовища залежно від ідейного навантаження об'єкта, його функціональної зони та інших особливостей. Однак для цілеспрямованого використання кольору при формуванні ландшафту необхідно виявити зв'язки між особливостями сприйняття колірних поєднань в ландшафті та психофізіологічною і емоційною реакцією організму людини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Таким чином для формування комфортного середовища для життєдіяльності людини слід аналізувати існуючий колорит ландшафту з визначенням переважаючих кольорів, їх поєднань та впливу, який вони справляють на людину і його відповідності до функцій досліджуваного об'єкта. Складність оцінки колористичних особливостей ландшафту полягає у постійних змінах, що відбуваються упродовж дня, року та тривалішого часу. Сезонні зміни колориту ландшафту вивчала Е.Н. Авадяєва, яка класифікує колорит паркового простору відповідно до сезонних змін рослин [2]. Згідно з зазначеною класифікацією виділено дев'ять сезонних фаз зміни паркового колориту: у весняний, літній і осінній час основу колориту саду складають кольори листя, гілок, стовбурів, квіток і плодів деревних рослин, а взимку – забарвлення гілок і стовбурів.

Французькі колористи Ж.Ф. Ланкло та Ф. Кле і М. Кле [4] вивчали колористику міста – його архітектури та оточення. Колорит парку та міста мають значні відмінності, головним чином за рахунок різниці у носіях кольору, які згідно з класифікацією С.И. Абишевої в просторовому середовищі поділяються на постійні, умовно змінні та мінливі [1]. Специфіка просторового сприйняття кольору в ландшафті полягає також у тому, що воно відбувається при русі спостерігача. Абишева С.І. поділяє процес сприйняття просторової композиції залежно від виду руху: при поступальному русі (при переході з одного простору в інший) чи панорамному (при огляді тільки одного простору) [1]. Підсумовуючи огляд останніх досліджень у питанні аналізу колориту ландшафту, варто відмітити, що зазначені методи оцінки вирізняються умовністю та суб'єктивністю. Тому доцільним є дослідження, спрямовані на розробку методів оцінки колористичних особливостей ландшафту.

Метою досліджень було удосконалення методів оцінки колористичних особливостей ландшафту. Для досягнення даної мети були поставлені наступні завдання:

- 1) проаналізувати методи та підходи оцінки колориту середовища, впливу кольорів на стан людини і їх використання для формування комфортного середовища;
- 2) виділити основні критерії, які доцільно враховувати під час аналізу колористичних особливостей ландшафту;
- 3) провести аналіз колористичних особливостей ландшафту на прикладі території ВП НУБіП України “Мукачівський аграрний коледж”.

Методика досліджень. Оцінку колориту ландшафту проводили з урахуванням виду руху: за поступального руху (під час переходу з одного простору в інший) та панорамному (під час огляду тільки одного простору) [1]. Для визначення основних точок сприйняття кольору (видових точок) було проведено аналіз основних напрямків руху по території коледжу, місць відпочинку, точок панорамного огляду, композиційних акцентів. Оцінку колориту місць інтенсивної рекреації проводили особливо ретельно: аналізували три фотознімки зроблені з однієї точки для відтворення кута зору людського ока, який становить близько 180 ° [5]. Під час аналізу колориту видових точок використовували три фотографії з однієї точки, які відтворюють вид, що бачить людина, враховуючи повороти голови, в ході розглядання пейзажу (кут 360 °). Розподіл носіїв кольору проводили за Абишевою С.І., яка виділяє три групи носіїв кольору в просторовому середовищі: найбільш постійні, умовно-змінні та мінливі [1].

Для аналізу колориту видових точок фотознімки обробляли за допомогою стандартних операцій програми “GIMP Image Manipulation Program” (версія 2.6). Зі всіх відтінків, які наявні на фотографії виділялись десять основних кольорів (за допомогою індексації зображення – визначення основних кольорів, які найчастіше зустрічаються в даному зображенні та спрощення всіх відтінків до основних кольорів). Потім обчислювали частки, які займає кожен з кольорів за гістограмою кольорів, за отриманими співвідношеннями будували діаграми. Такий аналіз фотознімків дає можливість визначити колір, який переважає в колориті видової точки, що аналізується та відсоткове співвідношення кольорів, які відіграють найважливішу роль у формуванні колористичного середовища видової точки. Таким чином підсумовуючи отримані дані, в ході аналізу можна отримати чітке співвідношення кольорів та їх відтінків, які формують загальний колорит території.

Результати досліджень та їх обговорення. В результаті аналізу літературних джерел щодо методів оцінки колориту ландшафту виявлено, що найбільш детально методи та послідовність аналізу колориту ландшафту описано французькими колористами Ж.Ф. Ланкло та Ф. і М. Кле, які оцінювали колористику міського ландшафту – його архітектури та оточення [4]. Основним завданням наведеної методики є оцінка природного ландшафту, який оточує місто та добір колористичної гами для архітектурних споруд міста. Методика оцінки колориту середовища Ж.Ф. Ланкло включає три фази: аналіз ландшафту, візуальний синтез та розробку “азбуки кольорів”, адаптованої до місцевості. Методика може бути використана в дослідженнях будь-якого типу місцевості, сільської чи міської, дозволяє аналізувати природні ландшафти з незначним включенням архітектурних об'єктів і міських ландшафтів, в яких компоненти природи виявляються в оточенні архітектури. Методика базується на розумінні природи та архітектури як цілісної системи. Перша фаза передбачає аналіз компонентів, постійних за колірними характеристиками, таких як земля, пісок, нагромадження каміння, скелі та ін., а також компонентів з яскраво вираженою колірною динамікою (небо, рослинність). Ця фаза включає також збір зразків матеріалів, що входять до складу землі, стін, дахів і деталей будівель, а також вегетативних елементів. Під час збору інформації Ж.Ф. Ланкло вдається до колірних ескізів, фотографування місцевості, щоб накопичити іконографічний матеріал. Завданням другої фази є виявлення хроматичних груп як результат впорядкування колірних зразків. Ці хроматичні групи кольорів Ж.Ф. Ланкло використовує як базу для колірних рішень будівель, які зводитимуться в даній місцевості. Третя фаза полягає у розробці так званої “азбуки кольорів” – практичного посібника з використання кольору. Дана “азбука” складається з двох палітр – загальної та точкової, скоординованих між собою, які гарантують гармонійність всіх комбінацій, отриманих на їх основі. Загальна палітра містить м'які кольори, які слід використовувати для великих поверхонь (стіни, дахи, мощення), точкова палітра містить насичені кольори і призначена для деталей будинків (двері, вікна, віконниці, цоколі та ін.).

На основі проведеного аналізу та власних досліджень пропонуємо проводити аналіз колористичних особливостей ландшафту наступним чином. Спочатку необхідно провести аналіз композиційно-просторової структури об'єкта для виділення основних місць споглядання (видових точок) та визначити специфіку колірного сприйняття залежно від руху спостерігача (за С.І. Абишевою [1]), нанести їх на план території, яка досліджується. Потім розподілити носії кольору на постійні, умовно-змінні та мінливі, відповідно до класифікацій С.І. Абишевої [1], визначити площі кольорових плям, які займають різні групи колірних носіїв, їхньої вагомості у загальному колориті середовища. Виконати фотофіксацію основних

місць рекреації, головних алей, перехресть та поворотів доріг, місць відпочинку, які попередньо були нанесені на план. Після чого зосередити увагу на аналізі фотографічних матеріалів, які характеризують колористичні особливості основних видових точок – визначення площ кольорових плям і їх відсоткового співвідношення на їх фронтальних проекціях (на основі фотоматеріалів), побудова колористичних діаграм видових точок. Для оцінки загального колориту території доцільним є зведення отриманих даних у результаті аналізу окремих видових точок та побудова узагальненої колористичної діаграми. Кінцевим етапом дослідження є виділення переважаючих кольорів в колориті середовища, інтерпретація їхнього впливу на людину та її стан, визначення відповідності даної колористичної гами функціям, які виконує досліджуваний об'єкт та складання пропозицій щодо поліпшення існуючого колориту (підбір кольорів, які необхідно додати, колірних носіїв, за рахунок яких це слід робити, добір асортименту квітів деревних та кущових рослин).

Згідно з перерахованими етапами нами було проведено дослідження колористичної організації території ВП НУБіП України «Мукачівський аграрний коледж». В результаті аналізу планувальної структури та об'ємно-просторових композицій території коледжу було виділено 32 основні видові точки, виконано їх фотофіксацію та досліджено колористичні особливості на основі отриманих фотоматеріалів. Усі носії кольору на території було розподілено відповідно до класифікації С.І. Абишевої [1] і визначено, що на території коледжу переважають мінливі носії кольору, їх частка становить 53,9 %, постійні колірні носії займають проміжне положення (41,4 %), частка умовно-змінних носіїв кольору найменша – 4,8 %. В результаті аналізу встановлено, що переважаючими кольорами у колориті території коледжу є різні відтінки зеленого кольору, за рахунок мінливих носіїв кольору – насаджень (55,4 %) та різні відтінки сірого (35,9 %), які утворюють постійні колірні носії – будівлі та заощені території. Частка інших кольорів, які формують умовно-змінні носії кольору – незначна.

Висновки. В результаті комплексу проведених досліджень сформовані основні етапи проведення колористичного аналізу ландшафту, а також метод оцінки колориту окремого фрагмента на основі фотографічних матеріалів за допомогою комп'ютерної програми «GIMP Image Manipulation Program» (версія 2.6), який дає можливість визначити відсоткове співвідношення кольорів, що відіграють найважливішу роль у формуванні колористичного середовища видової точки. В результаті апробації наведеного методу проаналізовано колорит композиційно-просторової організації території ВП НУБіП України «Мукачівський аграрний коледж» та визначено, що її колористичне середовище представлене сіро-зеленою кольоровою гамою, яка сформована на основі насаджень (зелене забарвлення) та архітектурних споруд, які, здебільшого, забарвлені у різні відтінки ахроматичних кольорів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Абишева С.И. Цветоведение: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / С.И. Абишева. – Павлодар: ПГУ, 2009. – 116 с.
2. Авадьяева Е.Н. Русский ландшафтный дизайн / Е.Н. Авадьяева. – М.: Олма-Пресс, 2000. – 388 с.
3. Базыма Б.А. Цвет и психика. Монография / Б.А. Базыма. – Харьков: И-здво ХДАК, 2001. – 101 с.
4. Ефимов А.В. Колористика города / А.В. Ефимов. – М.: Стройиздат, 1990. – 272 с.
5. Раушенбах Б.В. Системы перспективы в изобразительном искусстве. Общая теория перспективы / Б.В. Раушенбах. – М.: Наука, 1986. – 256 с.
6. Фрилинг Г. Человек - цвет - пространство / Г. Фрилинг, К. Ауэр. – М.: Стройиздат, 1973. – 141 с.
7. Цойгнер Г. Учение о цвете / Г. Цойгнер. – М.: Стройиздат, 1971. – 188 с.

Оценка колористических особенностей ландшафта

Н.В. Гатальская, М.С. Мавко

Приведены основные этапы и методы оценки колористических особенностей ландшафта, а также результаты исследования колорита территории ОП НУБіП України «Мукачевський аграрний коледж».

Ключевые слова: колористика ландшафта, оценка колористической среды, носители цвета.

Landscape colours, colour environment assessment, colour bearers

N. Hatalaska, M. Mavko

The basic steps and methods of evaluation of color characteristics of the landscape, and the results of research of color VP NUBiP of Ukraine "Mukachevo Agricultural College".

Key words: color pattern of the landscape, a color evaluation environment, medium color.